

บทที่ 10

ราชสงครามที่เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

รายการการเรียนรู้การสอนบทที่ 10

1. บททั่วไปเกี่ยวกับราชสงครามที่กับรัฐบาล
2. ราชสงครามที่ชื่ออัสสเมระ
3. ราชสงครามที่ชื่อปารีสเมระ
4. ราชสงครามที่ชื่อสัมมาปาสะ
5. ราชสงครามที่ชื่อวาชเปยยะ
6. ราชสงครามที่ชื่อนิรัคพะ

จุดมุ่งหมายของบทที่ 10

1. อธิบายได้ว่าทำไมรัฐบาลจึงต้องปฏิบัติในราชสงครามที่
2. อธิบายได้ว่ารัฐบาลจะต้องปฏิบัติในราชสงครามที่ชื่ออัสสเมระอย่างไร
3. อธิบายได้ว่ารัฐบาลต้องปฏิบัติในราชสงครามที่ชื่อปารีสเมระอย่างไร
4. อธิบายได้ว่ารัฐบาลต้องปฏิบัติในราชสงครามที่ชื่อสัมมาปาสะอย่างไร
5. อธิบายได้ว่ารัฐบาลต้องปฏิบัติในราชสงครามที่ชื่อวาชเปยยะอย่างไร
6. อธิบายได้ว่ารัฐบาลต้องปฏิบัติในราชสงครามที่ชื่อนิรัคพะอย่างไร

ราชสงครามกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทย

10.1 บททั่วไป

คนเรานั้น แม้จะมีความขยัน มีความสามารถ สร้างฐานะของตนให้มั่นคงเพื่อความสุขของตนและครอบครัว ตามคติที่เชื่อว่า ความสุข ความทุกข์ตนเองเท่านั้นเป็นผู้บันดาลให้เกิดก็ตาม ถึงกระนั้นก็ดี ถ้าสมมติว่า แต่ละคนมั่งมีเงินทอง เรียกได้ว่ามีความสุขตามประสาชาวโลกแล้ว แต่ถ้าผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ตั้งอยู่ในธรรม เห็นคนไหนมั่งมีก็หาทางริตนาทาเร้นจนได้รับความเดือดร้อน ความสุขที่เคยมีก็เป็นอันหมดไป ดังนั้น เราจะเห็นว่า ความสุขและความทุกข์นอกจากจะต้องแสวงหาด้วยตัวเองแล้ว บางครั้งผู้ปกครองบ้านเมืองก็มีส่วนอยู่มากในการที่สร้างความสุขหรือความทุกข์ให้ประชาชนด้วยเหมือนกัน

พระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นเหตุดังกล่าวนี้ จึงทรงบัญญัติหลักธรรมสำหรับผู้ปกครองบ้านเมืองปฏิบัติ เช่น ทรงวางหลักทศพิธราชธรรมสำหรับองค์พระราชาปฏิบัติ ทรงวางหลักจักรวัตติวัตตรและราชสงครามสำหรับพระราชาปฏิบัติต่อประชาชน ซึ่งหลักดังกล่าวมานี้ได้อธิบายและยกตัวอย่างให้เห็นแล้วในตอนต้น ๆ สำหรับในบทนี้จะได้กล่าวถึงหลักธรรมที่ผู้ปกครองบ้านเมืองจะต้องปฏิบัติอันมีนามว่าราชสงครามต่อไป

คำว่าราชสงครามมาจากศัพท์ภาษาบาลีว่า "ราชสังคหัตถุ" ราชสังคหัตถุ แปลว่า หลักการสงครามของพระราชา โดยความหมายก็คือ หลักการช่วยเหลือประชาชนของพระราชา สำหรับในตำราเล่มนี้ ใช้คำว่าราชสงคราม ทั้งในบทที่ 4 และบทที่ 8 ทั้งนี้ เพื่อให้สะดวกแก่ความเคยชินของคนไทย

อันหลักธรรมสำหรับนักปกครองที่เรียกว่า ราชสงครามนี้ ได้กล่าวอธิบายไว้ในบทที่ 4 แล้ว ซึ่งในบทที่ 4 นั้น เป็นการกล่าวถึงการปฏิบัติในราชสงครามของพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงปกครองบ้านเมืองอย่างมีอำนาจสิทธิ์ขาด สำหรับในบทที่ 8 นี้ เป็นการกล่าวถึงหลักราชสงครามของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพราะว่าผู้ปกครองบ้านเมืองไม่ว่าจะเป็น

พระเจ้าแผ่นดินหรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ล้วนจะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนด้วยกันทั้งสิ้น แต่ในการปฏิบัตินั้น อาจจะต้องแตกต่างกันไปบ้าง ตามความเปลี่ยนแปลงของระบบการปกครองของบ้านเมือง

สำหรับราชสงเคราะห์ในระบอบการปกครองประชาธิปไตยนี้ ก็คงมีหลักปฏิบัติอยู่ 5 ประการเหมือนกันคือ

1. อัสดเมธะ มีปรีชาในการบำรุงม้า เป็นต้น
2. บุริสเมธะ มีปรีชาในการเกลี้ยกล่อมคน
3. สัมมาปาสะ มีอัธยาศัยเหมือนบ่วงคล้องใจ
4. วาชเปยยะ มีวาจาเป็นที่ดูดีมี
5. นิรัคคพะ ปกครองบ้านเมืองไม่ต้องมีลืมสลัก

10.2 อัสดเมธะ มีปรีชาในการบำรุงม้า เป็นต้น

หลักราชสงเคราะห์เรื่องนี้ พัฒนามาจากการแพร่ขยายบาร์มีของพระเจ้าจักรพรรดิ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 ขอย้ำการพัฒนาครั้งสุดท้าย เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับความที่จะกล่าวต่อไป กล่าวคือ ในสมัยพุทธกาล พระพุทธองค์เปลี่ยนแปลงพิธีอัศวเมธของศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีการฆ่าม้าอุปการ มาเป็นให้ทำการบำรุงม้า เป็นต้นแทน

ก็จุดประสงค์ที่ทรงให้บำรุงม้า เป็นต้นนั้น มิทรงเพียงจะแก้การฆ่าม้าในพิธีอัศวเมธเท่านั้น แต่เพื่อให้เกิดผลประโยชน์มากขึ้น จึงทรงกำหนดว่าในการบำรุงม้า เป็นต้นนั้น มิใช่ให้บำรุงเฉพาะม้า แต่ให้ทำการบำรุงสัตว์อื่นที่นอกจากม้าด้วย ในจำพวกสัตว์ที่มนุษย์นำมาเลี้ยงเพื่อใช้งานนั้น แบ่งออกได้สองประเภทคือ สัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อทำสงคราม มี ช้าง ม้า เป็นต้น และสัตว์ที่เลี้ยงไว้เพื่อทำการเพาะปลูก เช่น วัว ควาย เป็นต้น ดังนั้น โดยสรุปแล้วที่ทรงให้ทำการบำรุงม้า เป็นต้นนั้น ก็คือทรงให้ทำการบำรุงช้าง เพื่อเป็นกำลังในการป้องกันบ้านเมือง และให้ทำการบำรุงวัว ควาย เพื่อทำเกษตรกรรมเลี้ยงประชาชนนั่นเอง

ในสมัยที่พระเจ้าแผ่นดินปกครองบ้านเมือง ประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก

ใช้ม้าทำสงคราม และใช้วัว ควายทำการไถนาเพื่อเพาะปลูกธัญญาหาร ดังนั้น การที่พระเจ้าแผ่นดินทรงทำการบำรุงสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ จึงเป็นการถูกต้องแล้ว แต่เมื่อมาถึงปัจจุบันนี้ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนไป เรามีได้เลี้ยงช้างม้าวัวควายเพื่อใช้งานกันอีกแล้ว ถึงแม้จะมีบ้างก็น้อย แต่เรายังมีการเลี้ยงวัวเพื่อรีดนมและฆ่าเอาเนื้อไปบริโภค ด้วยเหตุนี้ หลักราชสงเคราะห์ข้อนี้จึงต้องเปลี่ยนไป คือ แทนที่จะบำรุงช้างม้าวัวควาย ก็จำเป็นต้องทำการบำรุงเครื่องมือทางเกษตรกรรมแทน

เมื่อเราได้พบสรุปว่า หลักราชสงเคราะห์ข้อสี่สละมะระ รัฐบาลต้องทำการบำรุงเครื่องมือทางเกษตรแทนช้างม้าเป็นต้นดังนี้แล้ว เราก็ต้องมองหาประเด็นว่า รัฐบาลจะต้องช่วยเหลือประชาชนในเรื่องการเกษตรกรรมอย่างไรบ้าง เราจะตอบปัญหาข้อนี้ได้ก็ต้องดูว่าประชาชนที่เป็นเกษตรกรมีความเดือดร้อนเรื่องใด เมื่อพิจารณาดูแล้วจะพบว่ากลุ่มเกษตรกรมีความเดือดร้อนเรื่องรถไถนา เรื่องปุ๋ย และเรื่องน้ำ เรื่องเงินลงทุน เป็นต้น

เมื่อเราทราบว่า เกษตรกรมีความเดือดร้อนด้วยเรื่องรถไถนา เป็นต้น รัฐบาลเมื่อจะปฏิบัติในหลักราชสงเคราะห์ข้อนี้ ก็ต้องหาทางช่วยเหลือเกษตรกรด้วยเรื่องดังกล่าว รัฐบาลต้องช่วยเหลืออย่างไรบ้าง

ทุกวันนี้เกษตรกรส่วนใหญ่หันมาใช้รถไถนา เกษตรกรมีปัญหาวางใดเกี่ยวกับรถไถนา รัฐบาลต้องช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น แต่ก่อนนี้เกษตรกรมีปัญหารถอีแต๋น ซึ่งเป็นรถที่เกษตรกรใช้ไถนาด้วย และบรรทุกพืชผลด้วย ทางราชการไม่ยอมให้รถอีแต๋นของเกษตรกรแล่นบนถนน เมื่อไม่ให้รถอีแต๋นแล่นบนถนน เวลาเกษตรกรจะนำรถอีแต๋นไปไถนา และบรรทุกพืชผลจะทำอย่างไร ต้องได้รับความเดือดร้อน ทุกวันนี้รัฐบาลก็ได้ช่วยแล้ว ด้วยการอนุญาตให้รถอีแต๋นแล่นบนถนนหลวงได้ นับเป็นการปฏิบัติในหลักราชสงเคราะห์ข้อนี้ได้เป็นอย่างดี

ความเดือดร้อนของเกษตรกรอีกประการหนึ่ง คือ ปุ๋ย เกษตรกรมีความเดือดร้อนเรื่องปุ๋ย สองประการคือ ปุ๋ยปลอมและปุ๋ยแพง เมื่อรัฐบาลจะปฏิบัติหลักราชสงเคราะห์ข้อนี้ต้องแก้ปัญหาเรื่องปุ๋ยปลอมและปุ๋ยแพงให้ได้ เรื่องปุ๋ยปลอมรัฐบาลต้องสืบหาต้นตอแหล่งผลิตปุ๋ยปลอมแล้วลงโทษอย่างหนัก ดูเหมือนในเรื่องนี้รัฐบาลได้ทำแล้ว

ส่วนปุ๋ยมีราคาแพงนั้น เกิดจากการที่รัฐบาลให้มีการผูกขาดการส่งเข้าปุ๋ยเพียงบริษัทเดียว เมื่อเป็นเช่นนั้นบริษัทที่ส่งปุ๋ยก็กำหนดราคาเอาตามใจชอบ การแก้ปัญหานี้ รัฐบาลต้องปล่อยให้มีการนำเข้าปุ๋ยอย่างเสรี เพื่อจะได้มีการแข่งขันกันขาย ราคาปุ๋ยจะได้ลดลง การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อนุมัติให้นำเข้าปุ๋ยเพียงบริษัทเดียว มีข่าวว่าเพราะได้รับเงินจากบริษัทนำเข้าปุ๋ย เรื่องนี้อาจจะเป็นไปได้และอาจจะเป็นไปไม่ได้ตามที่มิชว เจ้าตัว คือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบคนเดียวเท่านั้นที่รู้ว่า เรื่องที่มิชวจริงหรือไม่จริง

การที่เกษตรกรต้องซื้อปุ๋ยแพงและบางครั้ง เจาะปุ๋ยปลอมนั้น เกษตรกรได้ร้องเรียนเรื่อยมา รัฐบาลก็ทำที่ท่าว่าสนใจแก้ไขปัญหา แต่แล้วก็แก้ปัญหานี้ไม่ได้สักที ต่อมาทางรัฐบาลก็ทำชิงช้าจะตั้งโรงงานผลิตปุ๋ยเอง แล้วก็ดำเนินจัดตั้งองค์การปุ๋ยแห่งชาติขึ้นมา แต่ต่อมาก็มีข่าวว่า ยุบองค์การปุ๋ยไปเสียเฉยๆ โรงงานผลิตปุ๋ยก็ไม่คิดสร้างอีกต่อไป ข่าวไม่ลืก็ออกมาอีกว่า บริษัทผู้นำปุ๋ยเข้า พยายามวิ่งเต้นไม่ให้มีการสร้างโรงงานผลิตปุ๋ย เพราะถ้าขึ้นให้สร้างในเมืองไทย ตัวเองก็หมดอาชีพ ไม่ทราบข่าวว่ามิชวนี้เท็จจริงอย่างไร ถ้าเป็นจริง คือ รัฐบาลหยุดสร้างโรงผลิตปุ๋ย เพราะการวิ่งเต้นของบริษัทก็แสดงว่ารัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลที่ขายประชาชนจำนวนมากให้กับบริษัทซึ่งมีคนไม่กี่คนนับเป็นรัฐบาลที่ไม่ดี ไม่ควรปกครองบ้านเมือง แต่ถ้าข่าวที่ว่านั้นไม่จริง กล่าวคือ ทางรัฐบาลไม่สร้างโรงงานผลิตปุ๋ย เพราะสาเหตุอื่น ก็ต้องถือว่าข่าวที่ออกมานั้นไม่จริง

ความจริงเกษตรกรไม่น่าจะคอยแต่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ น่าจะนำเอาปุ๋ยอย่างดีเยี่ยมของเราที่มี คือ อุจจาระของคนมาใช้ ทุกคนก็รู้ว่าเป็นของดี แต่ก็ไม่ได้ดินรนนำมาใช้กัน ทางรัฐบาลก็น่าจะสนับสนุนให้ใช้ปุ๋ยชนิดนี้ เพราะทุกวันหน่วยสุขส้วมของรัฐบาลก็ไปสุขส้วมอยู่แล้ว น่าจะประกาศให้เกษตรกรสนใจนำไปใช้ใส่พืชผลโดยการที่รัฐบาล นำส้วมนั้นไปส่งถึงสถานที่ทำนาหรือทำสวน ขณะนี้ทราบมาว่ามีคนอัดอุจจาระเป็นเม็ดปุ๋ยจำหน่าย เพื่อให้ทำปุ๋ยใส่สวน รัฐบาลควรสนใจให้ความสนับสนุนในเรื่องนี้ และยิ่งกว่านั้นรัฐบาลควรประกาศให้ทราบว่า ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ที่เกษตรกรใช้อยู่ทุกวันนี้ นอกจากจะมีราคาแพงแล้ว ยังทำให้พื้นดินเสียอีกด้วย

สำหรับความเดือดร้อนเกี่ยวกับน้ำและเงินทุนนั้น รัฐบาลได้ช่วยเหลือเป็นอย่างดีในเรื่องน้ำก็สร้างอ่างเก็บน้ำ แล้วก็ทำลำรางไขน้ำให้เข้าที่นาของเกษตรกร เพื่อทำการเพาะปลูกในหน้าแล้ง ส่วนเรื่องเงินทุน รัฐบาลก็ให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ด้วยการตั้งธนาคารเพื่อ

การเกษตร สำหรับให้เกษตรกรไปกู้เพื่อนำเงินมาลงทุน โดยทางรัฐบาลคิดดอกเบี้ยต่ำ สรุปแล้วรัฐบาลได้ช่วยเหลือประชาชนในด้านการเกษตรอย่างพอสมควร นับว่าได้ปฏิบัติในราช-
สงเคราะห์ข้ออัสสเมระได้อย่างสมบูรณ์เหมือนกัน

10.3 ปุริสเมระ มีปรีชาในการเกลี้ยกล่อมคน

ในหลักราชสงเคราะห์ข้อนี้ ได้กล่าวไว้ในบทที่หกว่า พระเจ้าแผ่นดินต้องปฏิบัติพระ-
องค์ด้วยองค์คุณ 8 ประการ คือ

1. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงพระอินทร์
2. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงพระอาทิตย์
3. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงลม
4. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงพญายม
5. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงมหาสมุทร
6. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงพระจันทร์
7. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงแผ่นดิน
8. ปฏิบัติพระองค์เยี่ยงเมฆ

องค์คุณทั้ง 8 เหล่านี้ ได้กล่าวอย่างละเอียดแล้วในบทที่หกนั้น เพราะเหตุว่าในบทที่หก
นั้น เป็นบทที่กล่าวถึงราชสงเคราะห์ของพระเจ้าแผ่นดิน แต่สำหรับในบทนี้ เป็นการกล่าวถึง
ราชสงเคราะห์ของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้น ในฐานะที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติหลัก
ราชสงเคราะห์ไว้สำหรับผู้ปกครองบ้านเมือง เมื่อรัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ปกครองบ้านเมือง
แทนพระเจ้าแผ่นดิน ก็ต้องปฏิบัติในหลักราชสงเคราะห์ข้อนี้ด้วย

ในการปฏิบัติราชสงเคราะห์ข้อนี้ให้ผู้ปกครองบ้านเมือง พยายามเกลี้ยกล่อมคนทั้ง
แผ่นดินให้มีศรัทธาใน รัฐบาลจะต้องปฏิบัติองค์คุณแปดประการเหมือนกับพระเจ้าแผ่นดินทุกประการ
จะต่างกันก็แต่พระเจ้าแผ่นดิน พระองค์ตัดสินพระทัยในการปฏิบัติองค์คุณ 8 ประการนี้ด้วย
พระองค์เอง แต่เมื่อรัฐบาลปัจจุบันนี้ปฏิบัติจะต้องตัดสินใจกันเป็นคณะ ยกตัวอย่างเช่น องค์คุณ

ข้อแรกที่ว่า พระอินทร์ทรงปกครองเทวดาทั้งหลายด้วยการยกย่อง เทวดาที่ควรยกย่อง และตำหนิเทวดาที่ควรตำหนิอย่างเด็ดขาดและยุติธรรม เมื่อพระเจ้าแผ่นดินจะปฏิบัติให้เหมือนพระอินทร์ พระองค์ก็เพียงตัดสินพระทัยด้วยพระองค์เองในการที่จะยกย่องผู้ที่ควรยกย่อง และตำหนิหรือลงโทษผู้ที่ควรลงโทษอย่างนี้ เป็นต้น

ในทำนองเดียวกันนี้ ถ้าเป็นรัฐบาลจะปฏิบัติดังว่ามานั้น รัฐบาลตัดสินใจคนเดียวไม่ได้ เพราะรัฐบาลประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ซึ่งมีหลายคน เพราะเหตุนี้แหละจึงกล่าวว่าการปฏิบัติองค์คุณทั้ง 8 ประการนั้น รัฐบาลต้องปฏิบัติเป็นคณะ ความแตกต่างมีเพียงเท่านั้น ดังนั้น ในรายละเอียดของราชสงครามของรัฐบาล จึงจะไม่กล่าวซ้ำอีก แต่จะกล่าวเฉพาะบางเรื่องที่เป็นผลสืบมาจากการที่รัฐบาลไม่ปฏิบัติตามราชสงครามจนสร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน

ในราชสงครามข้อปฐมนิเทศนี้มีข้อสำคัญอยู่ข้อหนึ่ง คือ ข้อที่ว่า ให้ผู้ปกครองทำตัวเหมือนพระอาทิตย์ การที่รัฐบาลจะทำตัวเหมือนพระอาทิตย์ก็คือ ไม่เก็บภาษีจากราษฎร จนราษฎรเกิดความรู้สึกว่าถูกเก็บภาษี ถ้าเก็บภาษีจากราษฎร จนราษฎรมีความรู้สึกว่าเก็บภาษี ถือได้ว่ารัฐบาลไม่ปฏิบัติในราชสงครามข้อนี้

ทุกวันนี้ราษฎรทั่วไปอาจจะพอทนได้กับการเก็บภาษีของรัฐบาล แต่มีประชาชนบางกลุ่มที่มีความเดือดร้อนในเรื่องการเก็บภาษีเถื่อน ที่รัฐบาลไม่รู้เรื่องว่ามีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้น แต่ถึงแม้จะไม่รู้ รัฐบาลก็ต้องรับผิดชอบเต็มประตู เพราะอะไร เพราะว่าเป็นผู้มีหน้าที่ทำการรักษาป้องกัน และคุ้มครองประชาชนให้หมดทุกข์ภัย ตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาชน

จะยกตัวอย่างความเดือดร้อนเกี่ยวกับภาษีเถื่อนที่รัฐบาลปล่อยให้เกิดขึ้น 2 เรื่องคือ

1. ความเดือดร้อนของคนเช่าบ้าน
2. ความเดือดร้อนของคนสร้างหนัง-วิดีโอ

ความเดือดร้อนของคนเช่าบ้าน คนที่อยู่ตามชนบท อาจจะไม่พบความเดือดร้อนเรื่องนี้มากมายนัก แต่สำหรับคนที่อยู่ในกรุงเทพฯ ที่ต้องเช่าบ้านคนอื่นอยู่ จะมีความเดือดร้อนอย่างมาก เพราะเจ้าของบ้านเช่าและเจ้าของแฟลต คิดค่าเช่าจากคนเช่าแพงเกินควร แถมค่าไฟก็คิดเกินที่ทาง

การไฟฟ้าเก็บเสียอีก มีหน้าข้าเงินค่าเช่าบ้าน ค่าไฟ ค่าน้ำ ที่เก็บแพงนั้น พวกเจ้าของบ้าน
เจ้าของแพลตฟอร์ม มีได้นำไปเสียภาษีอีกด้วย และที่ร้ายที่สุดก็คือ พวกนี้ขึ้นค่าเช่าทุกปี ปีละ 200 บาท
เหตุที่ขึ้นค่าเช่าได้ทุกปี ก็เพราะทางราชการไม่รู้ ถามว่าทำไมทางราชการไม่รู้ ก็ตอบว่า
เพราะข้าราชการที่รับผิดชอบเรื่องนี้ ยอมรับเงินจากเจ้าของบ้านเช่า โดยให้ถือว่าบ้านนั้นเป็น
บ้านอาศัย นี่คือ ผลของการที่รัฐบาลไม่ปฏิบัติตนเยี่ยงพระอาทิตย์ ย่อมทำให้เกิดผลสองประการ
คือ ประการที่หนึ่ง คนเช่าบ้านซึ่งเป็นผู้อยู่ใต้การปกครองของรัฐบาล ได้รับความเดือดร้อนจาก
การกระทำดังนี้ และก็ทำให้เกิดความไม่ศรัทธาในรัฐบาล ประการที่สอง รัฐบาลเสียรายได้
จากการหลบภาษีของเจ้าของบ้านเช่า ซึ่งมีข้าราชการ คือ มือไม้ของรัฐบาล มีส่วนรู้เห็นเป็น
ใจให้หลบภาษี

ความเดือดร้อนของคนสร้างภาพยนตร์-วิดีโอ ในฐานะที่รัฐบาลเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง ต้องทำ
หน้าที่รักษาประชาชนของตน ให้มีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และต้องสนับสนุนในการประกอบ
อาชีพของประชาชนทุกคนด้วย แต่รัฐบาลปัจจุบันนี้ มอมแต่เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เมื่อทำ
อาชีพแล้ว จะมีอุปสรรคอย่างไรก็ไม่คิดช่วยเหลือ ไม่ช่วยเหลือไม่ว่ายังปล่อยให้ข้าราชการทั้ง
เป็นมือไม้ของตนมาทำลายเสียอีก ตัวอย่างมีมากมาย แต่ขอยกตัวอย่างเพียง เรื่องเดียวดัง
ต่อไปนี้

ทุกวันนี้ มีคนกลุ่มหนึ่งนิยมสร้างภาพยนตร์ สร้างวิดีโอ เพื่อจำหน่าย ในการสร้างภาพยนตร์
และวิดีโอนี้ ทางรัฐบาลก็จะมี การสร้างภาพยนตร์ลามกมอมเมาประชาชน ดังนั้น รัฐบาลจึงตั้ง
กองเซ็นเซอร์ขึ้นมาตรวจภาพยนตร์และวิดีโอ กองนี้มีตำรวจเป็นเจ้าของเรื่อง เมื่อเจ้าของ
ภาพยนตร์ เจ้าของวิดีโอ ถ่ายทำเสร็จแล้ว ก่อนจะนำออกฉายหรือจำหน่าย จะต้องให้กองเซ็น-
เซอร์ตรวจก่อน

กองเซ็นเซอร์เมื่อตรวจแล้วควรที่จะปฏิบัติอย่างเป็นธรรม กลับเรียกร้องเงินจากผู้
สร้างภาพยนตร์และวิดีโอจนพวกเขาอึดหนาระอาใจ คนไหนไม่ให้เงินก็แก้งไม่อนุญาตให้ฉาย
บางเรื่องเป็นเรื่องเรี่ยราย ไม่มีสิ่งต้องห้ามเจ้าของจึงไม่ยอมจ่ายเงินให้ กองเซ็นเซอร์ชัก
ไม่พอใจที่เจ้าของไม่ยอมจ่ายเงิน จึงไม่อนุมัติให้ผ่าน เจ้าของสุดที่จะแค้นที่ได้รับการปฏิบัติ

เยี่ยงโจรของข้าราชการ จึงตัดนิ้วมือตัวเองประท้วง แล้วแจ้งเรื่องดังกล่าวให้อธิบดีกรมตำรวจทราบ อธิบดีกรมตำรวจทราบแล้ว ก็ทำท่าจะเข้ากับคนของคุณ นี่คือ ความชั่วร้ายที่รัฐบาลปล่อยให้เกิดขึ้นกับประชาชนของคุณ เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว ความสงบสุขจะมีได้อย่างไร

เมื่อมีคนเปิดโปงความชั่วของกองเซ็นเซอร์ กลุ่มที่สร้างวิดีโอก็เปิดโปงขึ้นมาบ้างว่า ทุกวันนี้กลุ่มของคุณซึ่งจำหน่ายวิดีโอ จะต้องจ่ายเงินให้กองเซ็นเซอร์เดือนละ 3,000 บาท กลุ่มของคุณมีอยู่ 1,000 แพลง เมื่อรวมกันแล้วก็เงินถึงเดือนละสามล้านบาท ที่ต้องจ่ายเป็นเงินค่าให้วิดีโอได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ นี่คือ ความชั่วร้ายที่รัฐบาลปล่อยให้เกิดขึ้น แล้วอย่างนี้จะเรียกว่ารัฐบาลปฏิบัติตัวเหมือนพระอาทิตย์ กล่าวคือ เรียกเก็บภาษีโดยไม่รู้สึกตัว เหมือนแสงอาทิตย์เผาไหม้ให้เป็นไอได้อย่างไร ขอให้คนปกครองทั้งหลายพิจารณาดู แล้วอย่านำมาเป็นเยี่ยงอย่าง

10.4 สัมมาปาสะ มีอภัยคัยเหมือนบ่วงคล้องใจ

หลักราชสงเคราะห์ข้อนี้ ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่หก ซึ่งเป็นพระจริยวัตรของพระเจ้าแผ่นดิน สำหรับในบทที่สิบนี้ จะได้กล่าวถึง ราชสงเคราะห์ข้อที่ว่าด้วยการมีอภัยคัยเหมือนบ่วงคล้องใจของรัฐบาล และนักการเมือง เพราะเหตุว่ารัฐบาลเป็นผู้ปกครองบ้านเมือง จึงต้องปฏิบัติในราชสงเคราะห์ข้อนี้ และเพราะเหตุว่ารัฐบาลทุกวันนี้มาจากนักการเมืองที่อาสาสามหาชนมารับใช้แผ่นดิน ดังนั้น จึงควรสร้างอภัยคัยให้มหาชนนิยมด้วย

อันความจริงการที่รัฐบาลก็ดี นักการเมืองก็ดี จะมีอภัยคัยเป็นที่ประทับใจของประชาชนนั้น เพียงรักษาเรื่องสำคัญเรื่องเดียวเท่านั้นก็จะสามารถเป็นมนต์เสน่ห์ จูงใจให้มหาชนชื่นชมยินดีได้ ก็เรื่องสำคัญที่รัฐบาลและนักการเมืองควรรักษานั้น ก็คือ จริยธรรมนั่นเอง

ในบทที่หก ได้กล่าวว่าพระเจ้าแผ่นดินจะประพฤติพระองค์ให้เป็นที่น่าประทับใจของข้าแผ่นดินได้ก็ต้องวางพระทัยให้เหมาะสมกับผู้แวดล้อมพระองค์ เช่น พระราชบุตร อันเปรียบเหมือนเขี้ยววงของเมือง พระองค์ต้องปฏิบัติอย่างหนึ่ง ส่วนอำมาตย์เปรียบเหมือนศิระแห่งเมือง พระองค์ต้องปฏิบัติไปอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น

สำหรับในบทนี้จะได้กล่าวจริยธรรมของรัฐบาลและนักการเมืองอีกประเภทหนึ่งต่างหาก จากที่กล่าวมาแล้ว อันจริยธรรมที่จะเป็นเหมือนบัวกลิ้งใจมหาชน ให้นิยมรักใคร่รัฐบาลและนักการเมืองอยู่ตลอดเวลา นั่นก็คือ สังคหวัตถุ ซึ่งแปลว่า หลักปฏิบัติคล่องใจคน มี 4 ประการ คือ

1. ทาน การให้สิ่งของ
2. ปิยวาจา พูดจาอ่อนหวาน
3. อัตถจริยา ทำประโยชน์ให้
4. สมานัตตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย

เรามารู้กันว่า รัฐบาลปฏิบัติในสังคหวัตถุ 4 ประการนั้น จะเป็นที่ประทับใจหรือคล่องใจประชาชนอย่างไร

ทาน การให้ได้กล่าวไว้มากแล้วในตอนต้นของคำราเล่มนี่ สำหรับในประเด็นนี้ จะยกตัวอย่างรัฐบาลที่ให้ทาน กับรัฐบาลที่ไม่ให้ทาน จะมีความนิยมต่างกันอย่างไร แต่ก่อนนี้ไม่มีรัฐบาลไหนยอมอภัยโทษให้กับคนที่ถูกศาลตัดสินให้เนรเทศ แต่ไม่มีประเทศไหนจะรับไป คนเหล่านั้นก็ถูกขังลี้มอยู่อย่างนั้น แต่รัฐบาลปัจจุบันนี้ (รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ) ได้ให้อภัยโทษคนเหล่านั้น นี่ก็เป็นการให้ทานอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า อภัยทาน ถ้ามว่ารัฐบาลปฏิบัติอย่างนี้ ก่อให้เกิดความศรัทธา หรือก่อให้เกิดความเลื่อมศรัทธาคงไม่มีใครตอบว่า รัฐบาลทำอย่างนั้นทำให้เลื่อมศรัทธา ส่วนใหญ่จะตอบว่ารัฐบาลทำน่าประทับใจมาก ส่วนคนที่ตอบว่า ทำให้คนเลื่อมศรัทธาในรัฐบาลจะมีเฉพาะคนที่ไม่ชอบรัฐบาล หรือไม่กี่เป็นผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านเท่านั้น นี่คือ อานุภาพของการให้ที่เรามองเห็นได้

เมื่อก่อนนี้ รัฐบาลไม่เคยสนใจปัญหาของชาวสลัมจริงจังนัก แต่ต่อมารัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้พบว่าปัญหาหนังกอกของชาวสลัมในกรุงเทพฯ ก็คือ ไม่มีที่ดินจะปลูกกระท่อมอยู่ รัฐบาลของท่านจึงอนุมัติงบประมาณให้ซื้อที่ดินจากเอกชน เพื่อให้ชาวสลัมได้ปลูกบ้านอยู่ ถ้ามว่ารัฐบาลทำแบบนี้ผิดหลักธรรมหรือไม่ ตอบว่าไม่ผิด ถูกต้องตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่า ผู้ปกครองบ้านเมืองต้องให้ทานแก่คนยากจน เมื่อรัฐบาลดำเนินนโยบายนี้แล้ว ดูเหมือนไม่มี

ประชาชนคนไทยจะตำหนิเลย แต่ละคนชื่นชมรัฐบาลกันทั่วหน้า นี่ก็คือ บ่วงคล้องใจประชาชนอันเกิดจากอาณาภาพของการให้ทาน

เมื่อก่อนนี้ เมื่อถึงวันตรุษสงกรานต์ ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ทางรัฐบาลให้ข้าราชการหยุดงาน 1 วัน เพียง 1 วันในความรู้สึกของข้าราชการและคนไทยทั่วไป มันน้อยเกินไป เพราะเมื่อถึงวันนั้น ประชาชนจำนวนหนึ่งต้องเดินทางกลับมาตุภูมิ เพื่อไปเคารพพ่อแม่ และฉลองวันตรุษเพียงไปและกลับก็หมดวันแล้ว รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จึงลงมติให้ข้าราชการหยุดราชการในวันตรุษสงกรานต์ได้ 3 วัน ทั้งนี้ เพื่อเดินทางสองวันและสนุกสองวัน เมื่อมตินี้ออกมาคนส่วนใหญ่ชื่นชมยินดี การหยิบบัญชีให้ของรัฐบาล นี่ก็เป็นบ่วงคล้องใจประชาชนที่เกิดจากอาณาภาพของการให้

แต่ก่อนนี้ เมืองไทยต้องมีปัญหาปราบปรามผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์อยู่ประจำ ทหารและประชาชนต้องตายไปปีละเป็นร้อย เบื้องบนประมาณเป็นพันล้านบาท เพื่อปราบผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ต่อมาเมื่อถึงรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ท่านได้ออกนโยบายให้อภัยโทษผู้ก่อการร้ายทุกคน และได้ออกประกาศให้ผู้ก่อการร้ายทุกคนเข้ามาร่วมพัฒนาชาติไทย ปรากฏว่า ผู้ก่อการร้ายทุกคนวางอาวุธ แล้วมอบตัวกับทางรัฐบาล ทางรัฐบาลก็จัดหาที่ดินให้ทำมาหากิน พร้อมออกทุนรอนให้ ผู้ก่อการร้ายทุกคนชื่นชมยินดีที่ได้มีโอกาสกลับเนื้อกลับตัว ไม่ต้องทรมานอยู่ในป่า ประชาชนทุกคนชื่นชมรัฐบาล เพราะบ้านเมืองสงบสุข นี่ก็เป็นอาณาภาพของการให้อภัยทานของรัฐบาลเป็นความประทับใจอย่างหนึ่ง

มีทานชนิดหนึ่งที่รัฐบาลควรมีนโยบายดำเนินการ แต่ก่อนจะพูดถึงทานชนิดนั้น ขอพูดถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความคิดเรื่องนี้ก่อน ในทุก ๆ ปี เราจะพบว่ามีมูลนิธิต่าง ๆ จัดงานเทศกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลนิธิอเล็กซ์ ได้จัดงานเทศกาลประจำ งานเทศกาล ก็คือ การให้ทานแก่คนยาก เมื่อจัดงานแต่ละครั้ง ปรากฏว่ามีคนไปรับทานกันแน่นขนัด บางปีถึงขนาดเหยียบกันตาย และทานที่มูลนิธิแจกไป ก็เป็นข้าวสาร น้ำปลา ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนจน

ถ้าจะถามว่า คนที่ไปรับทานกันเป็นจำนวนหมื่นนั้น เป็นใครมาจากไหนก็ตอบได้เลยว่าเป็นคนจนทั้งนั้น จะมาจากไหนเราไม่ต้องสนใจ เมื่อมีคนจนอุทิศส่ำหามานั่งคอยนอนคอยรับทาน

เพียงน้อยนิดเช่นนี้ แสดงว่ามีคนจนที่แทบไม่มีจะกินเป็นจำนวนมาก การแจกทานอย่างนี้แหละที่
อยากจะให้รัฐบาลมีนโยบายดำเนินการบ้าง

ในสมัยโบราณมีบุคคลสองประเภทที่มีจิตเป็นกุศลสร้างโรงงาน แจกอาหารให้แก่คนจน
คือ พระเจ้าแผ่นดินและเศรษฐี แต่ทุกวันนี้พระเจ้าแผ่นดินเลิกแจกทานไปแล้ว รัฐบาลที่ทำหน้าที่
ปกครองบ้านเมือง ก็ไม่มีนโยบายจะดำเนินการในเรื่องนี้เหมือนกัน ก็เหลือแต่เศรษฐีเท่านั้น ที่
ยังให้ทานอยู่ แต่ก็ให้เพียงปีละครั้ง ดังนั้น จึงขอเสนอแนวคิดนี้ให้รัฐบาลแจกทานแก่คนจนเดือน
ละครั้ง ครั้งละข้าวสารไม่เกินสิบกระสอบ คนที่จนจริง ๆ จะได้มีข้าวสารไว้หุงให้ลูกกิน ไม่ต้อง
ฆ่าตัวตายหนีความรับผิดชอบ

อาจจะมีความค้านว่า ถ้าจะช่วยก็ควรช่วยให้มีอาชีพ จะดีกว่าเพราะเป็นการช่วย
ครั้งเดียว ถ้าช่วยแบบนี้ก็ต้องช่วยไม่รู้จักหยุด และทำให้คนขี้เกียจด้วย คำค้านเช่นนี้ก็ควรจะ
รับฟัง เพราะถ้าช่วยหาอาชีพให้เจตที่สุด แต่ความจริงแล้ว รัฐบาลช่วยให้คนทุกคนมีอาชีพได้
หรือไม่ ปรากฏว่าไม่เลย เพราะบางคนไม่มีความรู้ ดังนั้น คำค้านประเด็นนี้ จึงต้องแก้ว่า
ถ้าช่วยอาชีพให้คนจนได้ ก็ไม่ต้องแจกทาน แต่ถ้ายังไม่สามารถช่วยหาอาชีพให้คนจนทุกคนได้ ก็
ควรแจกทานอย่างปล่อยให้พวกเขาอดอยากโดยหวังให้เศรษฐีเป็นผู้อุปการะเพียงฝ่ายเดียว เพราะ
ถึงอย่างไร คนไทยทุกคนไม่ว่ารวยจน รัฐบาลต้องรับผิดชอบเขาอยู่แล้ว

บางคนก็จะค้านอีกว่า จะเอางบประมาณก้อนไหนมาแจกคนจน คำตอบนี้ไม่ยากเลย
งบประมาณที่จะเอามาแจกคนจน ก็คือเงินภาษีมรดกที่เก็บจากคนรวยที่มีที่ดินมากมายนั่นแหละ
เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น ก็เพราะว่าคนที่ที่ดินมากมายเหล่านั้น ถูกรองที่ดินไม่ยอมปล่อยให้
คนจนบ้าง คนที่เคยจนอยู่ก็จนต่อไป เพราะไม่มีสมบัติอะไร แม้แต่ที่ดินที่จะนอนตาย เพราะฉะนั้น
การเก็บภาษีมรดกของคนรวย มาช่วยคนยากจน จึงเป็นธรรมที่สุด

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ จริยธรรมของรัฐบาลที่เรียกว่าทาน เป็นคุณธรรมสร้างความ
ประทับใจแก่ประชาชนทั่วไป

ปิยวาจา พุทธเจ้าอ่อนหวาน จะได้กล่าวในหลักราชสังเคราะห์ข้อต่อไป ในที่นี้ขอกล่าวอรรถจริยา
ทำประโยชน์ให้ ถ้ามว่า ทำไมการทำประโยชน์ให้จึงเป็นบ่วงคล้องใจประชาชน ในเรื่องนี้ถ้า

เราจะเปรียบเทียบ ๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างคนระดับเดียวกัน เราจะเห็นคำตอบอย่างชัดเจน
เลยทีเดียว เช่น สมมติว่าเรากำลังนั่งซักผ้าอยู่ที่บ้าน แล้วเพื่อนมีเพื่อนสองคนมาหาเราที่บ้าน
เพื่อนคนหนึ่งเมื่อเห็นเรากำลังซักผ้า ก็ลงมือช่วยซัก ส่วนอีกคนหนึ่งนั่งอ่านหนังสือเฉย ๆ ถามว่า
เพื่อนสองคนนี้ เราศรัทธาเพื่อนคนไหน ทุกคนคงได้คำตอบในเรื่องนี้แล้วว่า เป็นคนไหน นี่คือ
ความประทับใจที่เกิดจากการทำประโยชน์ให้

เพียงทำประโยชน์เล็กน้อย เรายังเกิดความประทับใจ ดังนั้น เมื่อรัฐบาลสร้างสิ่ง
ที่เป็นคุณอันมหาศาล ความประทับใจ ก็คงจะมีเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ขอยกตัวอย่างการทำประโยชน์
ของรัฐบาล ที่ประชาชนศรัทธากันมาก คือ นโยบายเงินผันของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
นโยบายดังกล่าวนี้ มีว่ารัฐบาลจะอนุมัติเงินให้สภาตำบลทุกตำบลทั่วประเทศ ไปพัฒนาท้องถิ่น
ของตน ผลจากนโยบายนี้ ทำให้ทุกหมู่บ้านที่เคยเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้รับความสะดวกสบาย
ขึ้น เช่น หมู่บ้านที่ไม่มีถนน ก็นำเงินไปสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน ทำให้ไปมาหาสู่กันสะดวกขึ้น หมู่บ้าน
ที่ไม่มีสระน้ำสำหรับคนในหมู่บ้าน ก็นำเงินไปขุดสระน้ำ เก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้งที่เคยลำบาก
เรื่องน้ำกิน น้ำใช้ ก็สบายเรื่องน้ำไปได้ เพราะเงินผันหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ก็นำเงินผันไป
ดำเนินการเรื่องไฟฟ้า ทุกบ้านก็มีไฟฟ้าใช้ บางหมู่บ้านติดต่อกันไม่สะดวก เพราะไม่มีสะพาน
ข้ามคลอง ก็นำเงินผันนี้ไปสร้างสะพานให้คนเดินได้สะดวก บางหมู่บ้านไม่มีคลองส่งน้ำ สำหรับ
นำน้ำไปทำการเพาะปลูก ก็นำเงินผันไปสร้างคลองส่งน้ำ เมื่อมีน้ำแล้วชาวบ้านก็สามารถทำ
การเพาะปลูกได้ตลอดปี

สรุปแล้ว เพราะเงินผันจึงบันดาลให้ทุกตำบลมีถนน มีสะพาน มีสระน้ำ มีไฟฟ้า มี
คลองส่งน้ำ ครบสิ่งที่เป็นสาธารณูปโภค การที่ประชาชนได้สิ่งเหล่านี้มาจากรัฐบาล จึงทำให้
เขาเกิดความประทับใจในการสร้างประโยชน์ของรัฐบาล จนถึงกับมีการแต่งเพลงสดุดี
ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ปราโมช หัวหน้ารัฐบาลผู้มีนโยบายเงินผัน การสร้างประโยชน์ของรัฐบาลอย่าง
นี้แหละ เรียกว่าเป็นบ่วงคล้องใจประชาชนให้นิยมรัฐบาล

หากจะมีคนค้านว่า เมื่อมีคนนิยม ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช แล้ว ทำไมเมื่อมีการยุบ
สภา เลือกตั้งกันใหม่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช จึงไม่ได้รับเลือกตั้ง ตอบว่า เพราะ

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ท่านสมัครที่กรุงเทพฯ ในกรุงเทพฯ ไม่มีเงินผัน ดังนั้น คนกรุงเทพฯ จึงไม่ได้ประทับใจอะไรเกี่ยวกับเงินผันของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ดังนั้น เมื่อถึงคราวเลือกตั้งคราวนั้น ท่านจึงไม่ได้รับเลือกอีก

ข้อยืนยันว่า เงินผันทำประโยชน์ให้ชาวบ้าน และชาวบ้านชอบใจนโยบายนี้มาก ก็คือ ทุกวันนี้รัฐบาลยังคงรักษานโยบายเงินผันอยู่ ตามคำเรียกร้องของประชาชน แต่เปลี่ยนไปใช้ชื่อว่าเงิน กสช. มีคำเต็มว่า โครงการส่งเสริมพัฒนาชนบท โครงการนี้ประชาชนมีแต่ได้ คือ ได้ สาธารณูปโภคประจำตำบล ประจำหมู่บ้าน และได้เงินซึ่งเป็นค่าจ้างสร้างสาธารณูปโภคประจำหมู่บ้านเหล่านั้นด้วย เพราะนโยบายนี้ กำหนดให้มีการจ้างแรงงานประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งนี้ เพื่อชาวบ้านที่ยากจนจะได้มีงานทำและมีเงินใช้ นับว่าให้ประโยชน์คุ้มค่าทีเดียว

บางท่าน อาจจะมีความคิดเห็นว่า การทำประโยชน์ของรัฐบาล ไม่ว่าจะ เป็นเงินผัน หรือทำประโยชน์อื่น ๆ ที่รัฐบาลทำให้ประชาชน ล้วนแต่รัฐบาลทำไปเพื่อหวังคะแนนนิยม เพื่อหวังคะแนนเสียง การกระทำอย่างนั้นของรัฐบาลเป็นการกระทำที่ไม่บริสุทธิ์ไม่จริงใจ มิได้หวังสร้างประโยชน์แก่ประชาชนโดยแท้จริงเท่าใดนัก จึงไม่ควรนิยมยกย่องในการกระทำดังกล่าว

คำค้านดังกล่าวมานั้น คงจะถูกเกือบทั้งหมด แต่ก็ต้องยกเว้นบ้าง เพราะบางโครงการ อาจจะทำเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนจริง ๆ มิได้หวังคะแนนเสียงแต่ประการใด ที่นี้เรามา พูตกันถึงประเด็นที่ว่า ถ้ารัฐบาลทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เพื่อหวังคะแนนนิยม ในฐานะที่ประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์ ควรจะมีความสำนึกในความคิดของรัฐบาลหรือไม่

ก่อนจะตอบคำถามนี้ เราควรแยกคนทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. คนทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เพื่อหวังประโยชน์จริง ๆ
2. คนทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เพื่อหวังให้คนยกย่องตนเอง
3. คนทำประโยชน์ให้ผู้อื่น เพื่อหวังคะแนนนิยมหรือบุญคุณ

พฤติกรรมของคนประเภทที่หนึ่ง ผู้ได้รับประโยชน์ ควรอย่างยิ่งที่จะชื่นชมในความเอื้ออารีของเขา แต่คนประเภทนี้มีน้อยมาก

สำหรับพฤติกรรมของคนประเภทที่สองและประเภทที่สามนั้นเหมือนกัน คือ ทำประโยชน์

เพื่อหวังผลให้คนยกย่อง หรือพูดภาษาชาวบ้านก็ว่า ทำประโยชน์เพื่อความมีหน้ามีตา ส่วนประเภทที่สามหวังผลเป็นคะแนนโดยมากจะเป็นพวกนักการเมือง ถามว่าคนทั้งสองประเภทนี้ จะถือว่าเขาทำประโยชน์ให้กับผู้รับประโยชน์หรือไม่ คำตอบก็คือ ต้องถือว่าเขาทำประโยชน์ให้ แม้จะหวังผลอย่างไรอย่างหนึ่งก็ต้องถือว่าทำประโยชน์อยู่นั่นเอง เพราะการมองเรื่องนี้ เราต้องมองผลที่เราได้รับ ความรู้สึกภายในเราไม่ควรมอง เพราะอะไร เพราะว่าถ้าเรามองความรู้สึกภายในด้วย บางทีลูกอาจจะไม่สำนึกถึงบุญคุณของพ่อแม่ก็ได้ เพราะเหตุไร ตอบว่าเพราะพ่อแม่บางคู่ไม่ปรารถนาจะให้บุตรเกิด พยายามป้องกัน แต่ไม่สำเร็จ บุตรเกิดมาจากความสนุกของตนจนได้ แต่เมื่อเกิดมาแล้วพ่อแม่พุ่มพักเลี้ยงดูทำประโยชน์ให้ลูก

ในตัวอย่างนี้ ถ้าบุตรคนนั้น รู้ความในใจของพ่อแม่แล้ว คงจะไม่อยากคิดว่าพ่อแม่มีบุญคุณเพราะท่านไม่ตั้งใจให้เกิดมา แต่สำนึกนี้หาได้ถูกต้องตามธรรมไม่ เพราะทางธรรมถือว่าความมีบุญคุณอยู่ที่พ่อแม่ท่านเลี้ยงดูท่านพุ่มพัก ลูกที่ปฏิสนธิมาแล้ว มิได้มองที่เจตนา เพราะฉะนั้นด้วยข้อเปรียบเทียบนี้ ผู้ทำประโยชน์แก่เราแม้จะหวังผลอย่างไรไม่ว่าเป็นการยกย่อง หรือคะแนนนิยมก็ตาม เราจะต้องไม่มองความรู้สึกของเขา เราต้องมองประโยชน์ที่เขาทำกับพวกเรา เหมือนลูกสำนึกในบุญคุณของพ่อแม่ เพราะทำประโยชน์ให้ลูกฉะนั้น

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ หลักปฏิบัติคล่องใจคน ในข้อที่ว่าด้วยการทำประโยชน์ให้แก่ประชาชน นับเป็นจริยธรรมของรัฐบาลอีกประการหนึ่ง

สมานัตตคา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย การวางตนเสมอต้นเสมอปลายนี้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล มิใช่เป็นเรื่องของคณะบุคคล รัฐบาลเป็นคณะบุคคลที่บริหารราชการบ้านเมือง เพราะฉะนั้น การวางตนเสมอต้นเสมอปลายของรัฐบาล ก็ต้องอนุโลมในลักษณะที่ว่า ทำการบริหารงานบ้านเมือง โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าคนมีอำนาจรัฐบาลต้องเอาใจอย่างนี้ คนมีเงินรัฐบาลต้องทำอย่างนี้ ส่วนคนจนคนไร้อำนาจก็ทำไปอีกอย่างหนึ่ง การกระทำของรัฐบาลที่เลือกปฏิบัติไม่เสมอกันระหว่างคนรวยกับคนจนอย่างนี้ เรียกว่า วางตนไม่เสมอต้นเสมอปลาย

ลักษณะการวางตนไม่เสมอต้นไม่เสมอปลายของรัฐบาลมีอยู่ทุกยุคทุกสมัย เราจะพบเสมอว่า ถ้าคนมีอำนาจหรือคนรวยที่มีชื่อเสียง ถูกฆ่าตาย ส่วนใหญ่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะสั่งให้ตำรวจเร่งดำเนินการหาคนผิดมาลงโทษให้ได้ หรือบางรายนายกรัฐมนตรี สั่งการในที่ประชุม

คณะรัฐมนตรีเลยที่เดียวว่าให้จับผู้ร้ายมาลงโทษให้ได้ แต่พอเป็นคนจนถูกฆ่าตาย ตำรวจแทบจะไม่เอาเรื่อง รัฐมนตรีก็ไม่สั่งการ นายกรัฐมนตรีก็เฉย ลักษณะอย่างนี้คือ การวางตนไม่เสมอตัน เสมอปลายของรัฐบาล การทำอย่างนี้ทำให้ประทับใจประชาชนไม่ แต่ถ้ารัฐบาลให้ความสนใจเสมอกัน กล่าวคือ เมื่อคนจนถูกฆ่าตาย หรือถูกเอาผิดเอาเปรียบ รัฐมนตรีสั่งให้ดำเนินการหรือนายกสั่งให้จับคนร้ายมาลงโทษให้ได้ ถ้ารัฐบาลทำอย่างนี้ได้ ประชาชนก็จะประทับใจในความเสมอตัน เสมอปลายของรัฐบาลอย่างแน่นอน ข้อนี้ก็นับ เป็นจริยธรรมสร้างบ่วงคล้องใจประชาชนได้อย่างหนึ่ง

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ คือ สังคหวัตถุ หลักปฏิบัติคล้องใจพวงชนของรัฐบาล

ในส่วนของนักรการเมือง ถ้าจะให้ประชาชนนิยมรักใคร่ ก็จำเป็นจะต้องปฏิบัติในจริยธรรมเหล่านี้เหมือนกัน ตามที่กล่าวมาแล้วว่าสังคหวัตถุ แปลว่า หลักปฏิบัติคล้องใจคน ความสัมพันธ์ของคนแต่ละคนจะสัมพันธ์กันได้ดีนั้นต้องมีการให้ทานกัน พูตจาอ่อนหวานต่อกัน ทำประโยชน์ให้กัน และวางตนเสมอตัน เสมอปลายต่อกัน

เมื่อนักรการเมืองจะให้ทาน ควรจะต้องรู้ว่าให้ทานอย่างไร จึงจะได้ความนิยม และให้ทานอย่างไร จึงจะเสียคะแนนนิยม การให้ทานที่จะได้คะแนนนิยม ก็คือ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับส่วนรวม เช่น สร้างศาลา สร้างโรงเรียน สร้างสระน้ำ เป็นต้น แต่ด้านนักรการเมืองให้สิ่งของแก่คนเฉพาะราย เช่น แจกข้าวสาร น้ำปลา และเงิน เป็นต้น เป็นการให้ที่ผิดกฎหมายและเสียคะแนนนิยม ดังนั้น ทางที่ถูกต้องนักรการเมืองควรทำประโยชน์หรือพัฒนาท้องถิ่นตามที่กล่าวมาแล้วจะดีกว่า ดังจะเห็นได้ ในการปฏิบัติของมฆะมาณฑเป็นตัวอย่าง ที่ทำการพัฒนาชนบทให้ชาวบ้านได้อยู่สบาย เมื่อท่านตายไปแล้วจึงได้ไปเกิดเป็นท้าวสักกะเทวราช ตามที่มีกล่าวไว้ในคัมภีร์พุทธศาสนา

ในส่วนการพูดของนักรการเมือง จะได้กล่าวในราชสงเคราะห์ข้อวาชเปยยะข้างหน้า สำหรับการทักประโยชน์ให้กับประชาชน ก็คงจะทำนองเดียวกันที่กล่าวมาแล้วในเรื่องการให้ทานเพราะการทำประโยชน์จำเป็นต้องเสียสละทรัพย์ส่วนตน จึงจัดเป็นเรื่องของการให้ทาน แต่การให้ที่จะเป็นประโยชน์ และได้คะแนนนิยมนั้น น่าจะต้องให้ด้วยหวังความสะดวกสบายแก่ประชาชนเป็นหลักใหญ่ ส่วนคะแนนนิยมต้องเป็นเรื่องรองลงมา

เราจะสังเกตเห็นการให้ของนักการเมืองสองประเภทนี้ได้ง่าย เช่น นักการเมืองที่
ทำประโยชน์ให้ประชาชนก่อนการเลือกตั้ง พอเลือกตั้งเสร็จ ถ้าตนเองไม่ได้รับเลือกก็เลิกทำ
ประโยชน์ให้ หรือทำนองเดียวกัน พอตัวได้รับเลือกแล้ว ก็เลิกทำประโยชน์ นักการเมืองชนิดนี้
เรียกว่าทำประโยชน์ โดยยึดคะแนนเป็นหลัก เขาจะเกิดในวงการเมืองยากนัก ส่วนนักการเมือง
ที่ทำประโยชน์ให้ประชาชนเป็นหลักใหญ่ ถึงแม้ตนเองจะไม่ได้รับเลือก ก็ไม่หายหน้าไปไหน ยัง
สร้างประโยชน์ให้ประชาชนอยู่ สักวันหนึ่งประชาชนคงจะมองเห็นความจริงใจของเขา แล้วก็
เลือกให้ไปเป็นปากเสียงของประชาชน นี่คือการทำประโยชน์ที่จัดเป็นจริยธรรมที่คล่องใจ
ประชาชนได้อย่างหนึ่ง

สำหรับสมานัตตดา การทำตนเสมอต้นเสมอปลายนั้น ก็คือ นักการเมืองที่ได้รับเลือก
เป็นผู้แทนราษฎรแล้ว ไม่ควรลืมราษฎร จะต้องไปมาหาสู่อยู่เสมอ เมื่อประชาชนเห็นหน้าอยู่
เป็นประจำ ประชาชนเขาก็จะคิดว่านักการเมืองคนนี้ได้ดีแล้วไม่ลืมชาวบ้าน ความนิยมรักใคร่ก็
จะเกิดขึ้น เราจะพบนักการเมืองสองประเภทนี้อยู่เป็นประจำ คือ นักการเมืองที่ได้รับเลือกแล้ว
ก็หายหน้าไปเลย พอจะเลือกตั้งใหม่ก็มาหาชาวบ้านอีก นักการเมืองประเภทนี้ ไม่มีอนาคตแน่
นี่คือ นักการเมืองที่ทำตนไม่เสมอต้นเสมอปลาย ส่วนนักการเมืองอีกประเภทหนึ่ง เมื่อได้รับ
เลือกแล้วก็มาหาชาวบ้านอยู่เป็นประจำ ชาวบ้านมีเรื่องเดือดร้อนอะไรก็ช่วยเหลือด้วยความ
เต็มใจ ไม่ทำแบบขอไปที นักการเมืองประเภทนี้แหละที่เรียกว่า ทำตัวเสมอต้นเสมอปลาย นับ
เป็นจริยธรรมที่คล่องใจประชาชนได้อย่างหนึ่ง

10.5 วาซเปยยะ มีวาจาเป็นที่คู่คี่

ในบทที่หก ได้กล่าวถึงราชสงเคราะห์ข้อนี้ไว้ในส่วนที่พระเจ้าแผ่นดินจะต้องปฏิบัติ
สำหรับในบทที่สิบนี้ จะได้กล่าวถึงการมีวาจาเป็นที่คู่คี่ของรัฐบาล ที่มาจากการเลือกตั้ง คำว่า
วาซเปยยะ แปลว่า มีวาจาเป็นที่คู่คี่ของคนฟัง รัฐบาลจะพูดให้คนฟังคู่คี่ เหมือนพระเจ้า
แผ่นดินคงจะไม่ได้ เพราะรัฐบาลมิใช่คน ๆ เดียว แต่เป็นคณะบุคคล ดังนั้น การพูดวาจาคู่คี่
ของรัฐบาล จึงไม่เหมือนพระเจ้าแผ่นดิน เมื่อไม่เหมือนกัน จึงต้องกล่าวไปในอีกลักษณะหนึ่ง

ลักษณะที่น่าจะกล่าว ก็คือ การพูดของนายกรัฐมนตรื รัฐมนตรีและนักการเมือง ท่านเหล่านี้ควรพูดให้น่าเชื่อถือ ควรพูดให้น่าคำมีค่า เมื่อพูดคำที่น่าเชื่อถือ ผู้ฟังคือประชาชนทั่วไปก็จะเกิดความศุติค้มีในถ้อยคำ เรามาคูตัวอย่างการพูดที่น่าเชื่อถือ พูดน่าคำมีค่า และพูดคำไม่มีค่าว่าเป็นอย่างไรต่อไป

ถ้าเราสังเกตการพูดของนายกรัฐมนตรื และรัฐมนตรีที่มีคุณธรรม มีความจริงใจต่อประชาชน เราจะพบว่า เขาจะพูดความจริงเสมอ ไม่พูดคลุมเครือ แบบทำทางปกป้องความรับผิดชอบของตน และความผิดของลูกน้อง ตัวอย่างของการพูดอย่างจริงใจ เช่น นักข่าวถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่า ท่านครึบ อาชญากรรมไม่ลดลงเลย ท่านจะแก้ไขอย่างไร ท่านรัฐมนตรีตอบว่า "จริงเหมือนที่นักข่าวว่า อาชญากรรมไม่ลดลงเลย ผมก็ร้อนใจ จึงพยายามสอบสวนสาเหตุ ก็พบว่ามีส่วนเหตุ 3 ประการ ที่ทำให้อาชญากรรมไม่ลดลง คือ หนึ่ง ตำรวจไม่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ สอง ยานพาหนะรวมทั้งน้ำมันด้วยไม่เพียงพอ สาม ตำรวจชั้นผู้น้อยเงินเดือนน้อย บางที่ต้องหาเงินจุนเจือครอบครัว จึงทำให้ไม่ค่อยมีกำลังใจทำงาน ผมจะต้องหาทางแก้ไขเรื่องนี้ให้ได้" นี่ค้ือลักษณะของการพูดที่จริงใจของท่านรัฐมนตรี เมื่อพูดความจริงอย่างนี้ออกมา นักข่าวหรือผู้ฟังก็จะเห็นใจ และไม่ถามแย้งให้เกิดโทสะต่อไป

แต่ถ้าเป็นรัฐมนตรีที่ไม่มีคุณธรรมไม่จริงใจในการปกครองบ้านเมือง กลัวจะถูกหาว่าบกพร่องต่อหน้าที่ พอถูกถามว่าท่านครึบ อาชญากรรมไม่ลดลงเลย มีแต่เพิ่มขึ้น ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนไม่ได้รับการคุ้มครอง ท่านจะจัดการอย่างไร เขาจะตอบว่า "ใครบอกว่าอาชญากรรมไม่ลด อาชญากรรมลดลงต่ำกว่าปีที่แล้วเยอะเลย"

เราลองพิจารณาคำพูดทั้งสองชนิดนี้ว่า คำพูดแบบไหนเป็นที่ศุติค้มีของผู้ฟังมากกว่ากัน คือ ระหว่างคำพูดที่ยอมรับความจริง กับคำพูดที่ปกป้องความรับผิดชอบของตน

คำพูดอีกชนิดหนึ่งที่ศุติค้มีคนฟังจริง ๆ ค้ือ คำพูดที่รัฐมนตรียกย่องผลงานที่รัฐบาลก่อนเขาได้ทำได้ โดยไม่โมเมว่าเป็นความดีความชอบของตน ขอยกตัวอย่างเพื่อยกย่องความดีของคนพูดไว้ ณ ที่นี้

เรื่องมีว่า สมัยที่พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรื และมีนายสมหมาย สุนทระกุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง นายสมหมาย สุนทระกุลได้พิจารณาเห็นว่า

ประเทศไทยจำเป็นต้องลดค่าเงินบาทลง เพื่อให้เกิดผลดีในการส่งออก ถ้าไม่ทำจะเกิดผลเสียทางเศรษฐกิจมากมาย แต่ถ้ารัฐบาลลดค่าเงินบาทลง จะส่งผลกระทบต่อในด้านลบ ในระยะสั้นระยะยาวจะเป็นผลดี จึงได้เสนอให้นายกเปรม ติณสูลานนท์ ตัดสินใจ ท่านนายกจึงได้ปรึกษากับ ดร.วีรพงษ์ รามางกูร ที่ปรึกษาทางด้านเศรษฐกิจ ที่ปรึกษาก็เห็นด้วย ท่านนายกจึงประกาศลดค่าเงินบาทลง ตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

เมื่อลดค่าเงินบาทลงใหม่ ๆ ชาวบ้านชาวเมืองวิจารณ์กันมากมาย ทว่าที่จะเกิดผลเสียอย่างใหญ่หลวง รัฐบาลท่านก็ชี้แจงถึงผลดีระยะยาว ขอให้อดทนกันต่อไป ต่อมามีการเปลี่ยนรัฐบาล จากพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ มาเป็นพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี และมีนายประมวล สภาวสุ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ผลของการลดค่าเงินบาท ส่งผลในรัฐบาลนี้ กล่าวคือ ประเทศไทยส่งสินค้าออกได้เงินเข้าประเทศถึงหมื่นล้าน-แสนล้านบาท ซึ่งไม่เคยมีมาก่อน แถมเวลาทำงานประมาณประจำปี ก็ไม่ต้องกู้เงินมาทำงานประมาณ เพราะรายรับรายจ่ายสมดุลกัน ซึ่งเป็นเรื่องไม่เคยมีมาก่อนเช่นกัน

ทุกคนในประเทศชื่นชมยินดีกันทั่ว ที่เศรษฐกิจของชาติดีขึ้นอย่างมหาศาล ทางรัฐบาลก็ยินดีที่สุดเหมือนกัน ทั้งท่านนายกและรัฐมนตรีคลัง ได้ให้สัมภาษณ์นักข่าวทีวีและหนังสือพิมพ์ตรงกันว่า "ผลดีของชาติครั้งนี้ มิใช่เกิดจากการกระทำของรัฐบาลปัจจุบัน แต่เกิดจากการลดค่าเงินบาทของรัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์"

คำพูดของรัฐบาลครั้งนี้ สร้างความประทับใจให้ผู้ฟังอย่างมากมาย เพราะเหตุผลที่ว่ารัฐบาลนี้ไม่ขโมยความดีของรัฐบาลอื่นมาเป็นของตน แถมยังประกาศความดีของรัฐบาลก่อนให้ประชาชนได้รู้กันอีกด้วย นับเป็นผู้มีมโนธรรมที่แทบจะไม่มีในรัฐบาลอื่น ๆ

สรุปแล้ว รัฐบาลจะพูดให้ประชาชนประทับใจ ก็เพียงพูดความจริงเท่านั้น เป็นอันต้องได้คะแนนนิยม ในส่วนของนักการเมือง ก็เช่นกัน ถ้าพูดความจริงทุกเรื่อง ก็จะได้คะแนนนิยมเหมือนกัน แต่ข้อสำคัญที่นักการเมืองพูดความจริงไม่ได้ ก็เพราะเหตุ 2 ประการคือ กลัวตัวเองจะเสียหาย และกลัวฝ่ายตรงกันข้ามจะได้หน้าหรือได้คะแนน ตัวอย่างเช่น นักการเมืองฝ่ายรัฐบาล เมื่อถูกประชาชนตำหนิว่า รัฐบาลนี้ปกครองบ้านเมืองไม่ดี ซึ่งความจริงก็ปกครองไม่ดี

จริง ๆ ด้วย นักการเมืองฝ่ายรัฐบาล จะต้องออกมาแก้ตัวอย่างนั้นอย่างนี้ ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็รู้ว่า การปกครองไม่ดีจริง ๆ อย่างนี้แหละที่เรียกว่า ไม่กล้าพูดความจริง เพราะกลัวฝ่ายของตัวเองเสียหาย

สำหรับนักการเมืองที่ไม่กล้าพูดความจริง เพราะกลัวฝ่ายตรงกันข้ามจะได้หน้านั้น มักเป็นนักการเมืองฝ่ายค้าน กล่าวคือ นักการเมืองที่เป็นฝ่ายค้าน ส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยจะมีนวัตกรรม เมื่อรัฐบาลทำโครงการอะไร ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และประชาชนชื่นชมมาก นักการเมืองฝ่ายค้านมักจะกล่าวหาว่า เป็นโครงการที่ไม่มีประโยชน์ หรือว่าถ้าเห็นประโยชน์กันจะ ๆ ค้านไม่ขึ้น นักการเมืองฝ่ายค้าน จะกล่าวว่ารัฐบาลมิได้ทำเพราะเห็นประโยชน์ของประชาชนหรอก ทำเพราะประโยชน์ของตน คือ คนมีส่วนได้เสียกับการดำเนินการโครงการนั้น จึงทำเป็นต้น การที่ไม่ยอมรับความจริงก็เพราะเห็นว่า ถ้ายอมรับว่ามีประโยชน์ รัฐบาลก็จะได้หน้า การที่นักการเมืองไม่พูดความจริงดังกล่าวนั้นแหละ จึงทำให้คำพูดของตนไม่มีคุณค่า เมื่อไม่มีคุณค่า ประชาชนก็จะไม่เชื่อถือในถ้อยคำ ดังนั้น นักการเมืองไม่ว่าฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลที่จะสร้างน้ำคำของตนให้มีค่า ก็จงยอมรับความจริง และพูดความจริงเถิด

10.6 นิรัชพะ ปกครองบ้านเมืองไม่ต้องมีลัทธิสลัก

การปกครองบ้านเมือง โดยไม่ต้องมีลัทธิสลักเป็นอย่างไร ได้กล่าวไว้ในบทที่หก แล้ว ส่วนสาเหตุที่ทำให้การปกครองบ้านเมือง ต้องมีลัทธิสลักตามที่กล่าวไว้ในบทที่หกของพระเจ้าแผ่นดิน ก็มี 2 สาเหตุ คือ โจรผู้ร้าย และโจรของราชบัลลังก์

ส่วนสมัยนี้ เป็นสมัยที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ผู้ปกครอง คือ รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง แต่ถึงกระนั้นประชาชนก็ต้องนอนใส่ลัทธิสลักเหมือนกัน ส่วนสาเหตุที่ทำนองเดียวกัน คือ โจรผู้ร้ายชุกชุม แต่โจรคอยจ้องราชบัลลังก์ไม่มี มีแต่ฝ่ายค้านทางการเมือง ซึ่งฝ่ายค้านทางการเมืองทุกวันนี้ ก็ไม่มีจับอาวุธขึ้นล้มรัฐบาล จะมีอยู่บ้างก็เพียงมีความยินดีที่บ้านเมืองวุ่นวาย เพราะเมื่อบ้านเมืองวุ่นวาย ฝ่ายค้านก็จะอ้างว่ารัฐบาลปกครองไม่ดี แล้วก็พยายามล้มรัฐบาลโดยทางสภาเพื่อตนจะได้เป็นรัฐบาลบ้าง เพราะฉะนั้น สาเหตุที่ทำให้ประชาชน

ต้องนอนใส่ลิ้มสลักก็เหลือเพียงประการเดียว คือ โจรผู้ร้าย และวิธีที่จะแก้โจรผู้ร้ายให้หมดไป รัฐบาลจะต้องปฏิบัติเหมือนที่พระเจ้าแผ่นดินปฏิบัตินั่นเอง ซึ่งแนวทางปฏิบัติเพื่อการนี้ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่หก

สำหรับในบทนี้จะกล่าวถึงผลเสียหายที่เกิดจากการป้องกันโจร และสาเหตุที่ทำให้โจรหมดไปไม่ได้ อันเนื่องมาจากการไม่จริงจังของรัฐบาล ในสาเหตุสองประการนั้น ขอตั้งเป็นหัวข้อเรื่องเพื่อศึกษาต่อไปดังนี้

1. ป้องกันโจรจนตัวตาย
2. รัฐบาลทำโจรให้เป็นโจรต่อ

ป้องกันโจรจนตัวตาย การป้องกันโจรจนตัวตาย ก็คือ สร้างบ้านเรือนแล้วใส่เหล็กดัดรอบบ้าน เพื่อไม่ให้โจรเข้ามาขโมยของในบ้าน คุณเหมือนจะไม่มีใครเคยคิดว่า จะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าว แล้วต่อมาก็เกิดเรื่องขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีไฟไหม้บ้านที่มีเหล็กดัดติดไว้รอบบ้าน คนที่อยู่ภายในบ้านหาทางออกไม่ได้ ก็ถูกไฟครอกตายอยู่ในบ้านนั่นเอง เหตุการณ์อย่างนี้เกิดครั้งแล้วครั้งเล่า คนก็ตายอยู่ในบ้านศพแล้วศพแล้ว แต่ก็ไม่มีใครคิดแก้ไข ทางทหารเรือเคยเสนอให้ใช้เครื่องดิ่งเหล็กดัด เวลาไฟไหม้ แต่ก็เป็นการแก้ไขปัญหาปลายเหตุ ถึงกระนั้นก็นับว่าดีอยู่

ข้อที่ควรทำคือ รัฐบาลต้องออกกฎหมาย หรือกฎกระทรวงว่า เวลาปลูกบ้าน ถ้าจะติดเหล็กดัดรอบบ้าน จะต้องมีการติดเหล็กดัดสำหรับเปิดได้ปิดได้สักช่องหรือสองช่อง แล้วใส่กุญแจไว้ เมื่อเจ้าของบ้านปลูกบ้านเสร็จแล้ว ทางกรมจะต้องมาตรวจว่าเจ้าของบ้านได้ปฏิบัติตามกฎหรือไม่ การกระทำดังกล่าวจะก่อผลดี เพราะเมื่อมีช่องทางที่เปิดปิดได้แล้ว เมื่อเกิดไฟไหม้ จะได้หนีออกได้ทันทั่วทั้งนี้ ทุกคนในบ้านต้องได้รับการชี้แจงให้ทราบ ว่า กุญแจไขช่องหนีไฟอยู่ตรงไหน เวลาเกิดไฟไหม้ต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง เมื่อทุกคนรู้แนวทางปฏิบัติแล้ว แต่ละคนจะได้หนีไฟออกไปได้โดยปลอดภัย

รัฐบาลทำโจรเป็นโจร รัฐบาลทำโจรเป็นโจร ก็คือ บ้านเมืองทุกวันนี้ มีโจรเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ คนที่เคยเป็นโจรไม่ว่าระดับเล็กหรือใหญ่ เมื่อรัฐบาลจับมาลงโทษแล้ว แทนที่จะเข็ดหลาบเป็นพลเมืองดีต่อไป กลับมายึดอาชีพโจรต่อ คนเก่าก็เป็นโจรเหมือนเดิม โจรใหม่ก็เกิดขึ้นเรื่อย ๆ แล้วอย่างนี้จะไม่ทำให้โจรเพิ่มทุกวันอย่างไร

ถามว่าเพราะอะไรจึงกล่าวว่ารัฐทำให้โจรเป็นโจรต่อ ตอบว่าเพราะว่าเมื่อรัฐบาลลงโทษโจรที่จับได้แล้ว โจรนั้นเมื่อออกมาจากคุกแล้ว ก็มีเดบิตด้านไม่รู้จะไปทำอะไรกิน จะไปสมัครงาน ก็ไม่มีคนรับเข้าทำงานแล้ว ออย่าว่าแต่เอกชนเลย แม้งานรัฐบาลเองก็ไม่ยอมรับคนที่เคยติดคุก เมื่อเป็นเช่นนี้คนเหล่านี้จะเอาอะไรกิน จะพึ่งพ่อแม่กินหรือพ่อแม่ก็ตายไปหมดแล้ว หรือถ้าพ่อแม่ยังอยู่ ก็แก่เต็มทนแล้ว จะมีกำลังให้ลูกพึ่งได้อย่างไร พี่น้องเล่า เขาก็มีครอบครัวของเขาที่ต้องรับผิดชอบ จะให้เขามารับภาระเรื่องพี่น้องที่เคยติดคุกตลอดเวลาได้อย่างไร เมื่อหมดหนทางหากินเช่นนี้ อดีตโจรนั้นก็ต้องหันเข้าเป็นโจรขโมย เขากินอีกต่อไป นี่คือ รัฐทำให้เป็นโจรต่อ

วิธีแก้ไข ก็คือ รัฐบาลจะต้องตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบคนเหล่านั้นเมื่อออกจากคุกแล้ว ให้มีอาชีพโดยการควบคุมของรัฐบาล หน่วยงานดังกล่าวนี้เป็นหน่วยงานที่รับจ้างทั่วไป คนไหนมีความรู้ก็ให้เป็นเสมียน คนไหนไม่มีวิชาความรู้ก็ให้ใช้แรงงาน โดยคิดเงินให้เป็นรายเดือนหรือรายวัน ทั้งนี้ แล้วแต่งาน ตัวอย่างเช่น มีบริษัทไหนต้องการแรงงาน ก็มาจ้างจากหน่วยงานนี้ โดยการอยู่ในการควบคุมของหน่วยงาน ให้ทำงานเสร็จเป็นงาน ๆ ไป พูดย่าง ๆ ก็คือ หน่วยงานนั้นไปเหมางานจากบริษัทหรือหน่วยราชการอื่น ๆ แล้วก็นำคนเหล่านี้ไปทำงานให้บรรลุเป้าหมายของผู้ที่จ้าง ทำอย่างนี้คนพ้นโทษเหล่านั้น เขาก็จะไม่กลับไปเป็นโจรอีก เพราะมีอาชีพแล้ว ผลดีผลเสียจะเป็นอย่างไรขอฝากนักปกครองช่วยกันพิจารณา

ทั้งหมดที่กล่าวมา คือ การปฏิบัติในราชสงเคราะห์ชื่อที่ว่าด้วยการปกครองบ้านเมือง โดยไม่ต้องใส่ลิ่มสลักอันเป็นราชสงเคราะห์ข้อสุดท้าย

10.7 บทสรุป

รัฐบาลในฐานะผู้ปกครองบ้านเมือง จะต้องปฏิบัติในราชสงเคราะห์ 5 ประการ เพื่อความผาสุกของประชาชน ราชสงเคราะห์ 5 ประการคือ รัฐบาลจะต้องช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องรถไถนา เรื่องปุ๋ย เรื่องน้ำ และเรื่องเงิน การช่วยเหลือโดยวิธีนี้เรียกว่า รัฐบาลปฏิบัติในราชสงเคราะห์ชื่อว่าด้วยอัสสเมธะ

รัฐบาลจะต้องปฏิบัติตนด้วยองค์คุณ 8 ประการ เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ประชาชน โดยเฉพาะทุกวันนี้รัฐบาลปล่อยให้ข้าราชการเก็บภาษีเถื่อนจากพ่อค้าประชาชน อันเป็นการไม่ปฏิบัติตนเสมือนพระอาทิตย์ กล่าวคือ เก็บภาษีโดยไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าถูกเก็บภาษี เพื่อเป็นการยัดน้ำใจประชาชน รัฐบาลจะต้องไม่ปล่อยให้ข้าราชการเก็บภาษีเถื่อน และไม่ปล่อยให้ประชาชนต่อประชาชนเอารัดเอาเปรียบกัน การปฏิบัติดังนี้ เรียกว่าปฏิบัติในราชสงเคราะห์ชื่อว่า ปุริสเมธะ

รัฐบาลต้องจ่ายงบประมาณเพื่อคนยากจน ต้องทำประโยชน์ให้ประชาชน และต้องปฏิบัติต่อประชาชนให้เสมอกัน ไม่ว่าจะคนจนหรือคนรวย การปฏิบัติดังนี้เรียกว่า ปฏิบัติในราชสงเคราะห์ชื่อสัมมาปาสะ

รัฐบาลต้องพูดความจริงกับประชาชน การปกครองส่วนใดบกพร่อง รัฐบาลต้องยอมรับและหาทางแก้ไขต่อไป การปฏิบัติดังนี้เรียกว่าปฏิบัติในราชสงเคราะห์ชื่อว่าชบะยะ

รัฐบาลต้องหาทางปกครองบ้านเมืองให้ปราศจากโจรผู้ร้าย ต้องทำให้ประชาชนมีความสบายใจ ไม่หวั่นเกรงโจรจะมาปล้นสะดม การปฏิบัติดังนี้เรียกว่า ปฏิบัติในราชสงเคราะห์ชื่อนิรัคคพะ

คำถามประจำบทที่ 10

1. รัฐบาลจะต้องปฏิบัติในราชสงครามที่ชื่อว่าด้วยอัสสเมธะอย่างไร จงอธิบายมาพอเข้าใจ
 2. พิธีอัสสเมธะ พระพุทธเจ้าเปลี่ยนมาจากพิธีใด ท่านมองเห็นความฉลาดของพระพุทธเจ้าในการเปลี่ยนพิธีกรรมนี้หรือไม่ จงอธิบายมา
 3. ท่านเห็นว่ารัฐบาลจะปฏิบัติในราชสงครามที่ข้อสัมมาปาสาสะอย่างไร จึงจะให้ผล จงอธิบายมาตามความเห็นของท่าน
 4. ท่านได้ผ่านการปกครองมาหลายรัฐบาลแล้ว ในความเห็นของท่าน ท่านได้เห็นรัฐบาลใดปฏิบัติในราชสงครามที่ข้อวาชเปยยะอย่างยอดเยี่ยม และปฏิบัติอย่างไร จงยกตัวอย่างมาประกอบ
 5. แนะนำมาว่ารัฐบาลควรปกครองบ้านเมืองโดยวิธีใด บ้านเมืองจึงจะปราศจากโจรผู้ร้าย จงอธิบายมาตามแนวทางที่พระพุทธองค์วางไว้
-